

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1309-1311 Howard St. — Tel. 2913.

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává:

VYDAVATELSKÁ SPOL. POKROKU.
VÁC. BUREŠ, ředitel.

1309-1311 Howard St. — Telefon 2913.

Předplatné .. . \$1.00 na rok.
Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU,
OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., dne 9. října 1907.

SNAHY A CÍLE POKROKOVÉ MLÁDEŽE.

Přednáška prof. T. G. Masaryka v klubu 'Komenský' v Cedar Rapids, Ia.

Prohlášení o snahách a cílech pokrokové mládeže v klubu 'Komenský' jistě je přirozené a nemůže být thema lepšího. Ale já se musím předem omluvit, podal-li se mně promluvití jen o mládeži. Vzpomínám jednoho saského ministra, k němuž přišla deputace, žádající, aby vydal poučení učitelům, aby se o mládež více starali a kladli mu na srdce důležitost takového nařízení. 'S tou mládeží byl bych brzo hotov,' odpověděl ministr, 'ale těžko s těmi rodiči, podle nichž se ta mládež řídí.' Co mám mluvit o mládeži musím mluvit také o nás rodičích a učitelích. Jsme národem Komenského, jak se všude honosíme. V Evropě i v Americe zakládáme školy a kluby, které nesou jeho jméno a kde se dle jeho učení má zafixovat vyučování.

Starost o školy a vzdělání má nám býti první starostí. 'Škola je oficiální lidskostí,' pravil Komenský, školou člověk se stává člověkem a školy a všechny ústavy, které podporují vzdělání mají nám býti přední péčí.

Mám pochybnosti jsme-li tím národem Komenského, ale doufám, že jím brzo budeme.

V Českých zemích boj o školu vždy stál v popředí, v poslední době boj o druhou českou universitu a školy odborné opět je toho dokladem.

Není dávno co národ Komenského má svou školu, není tomu ještě půl století. Školní zákony nařizující nucenou návštěvu škol z let šedesátých jsou asi 40 let staré. A dnes může se český národ pochlubit, jak statistika dokazuje, že má nejméně analfabetů (lidí neznalých čtení a psaní). Čerpám z toho naději, že národem Komenského vskutku budeme.

Nejde jen o to mít počet škol. Ve škole všechno je duch ne litera. Duch, směr rozhoduje. Proto obracíme starost o ten směr.

Nám už nestačí škola národní, nýbrž třeba nám také školy pokračovací. Představte si, když do 14. roků dítě chodí do školy a pak přestane a nikdo se o jeho duševní vývoj nestará. To je něco nepohoditelného. Mládež, když dozraje, nemá školy. Stát se počne o mládež starat zase teprve v 21. roce a to je o hoča, když je povinen k vojenské službě. Ale aby ho stát vzdělával a staral se o něho soustavně, to nikoli. Naše národní školy i naše střední i vysoké mají tu chybu, že dítě pouze vzdělávají, ale jakmile vyjde z rodičovské péče, nemá dohledu.

V Anglii má škola také dohled na vychování. U nás se ta mezera počítuje. Začínáme také cítit, že se nedostává vzdělání srdce. Je třeba harmonického vzdělání srdce i mozku.

Než po stránce rozumové je vzdělání jednostranné. Fantasie je také třeba.

V poslední době je u nás veliké hnutí po popularisování vědy. Vy byste se potázali z práce, kterou koná tak zvaná univerzální extenze. My chodíme do městských měst i do vesnic a pořádáme

celý cyklus přednášek. Zejména dělnictvo se chápe této popularisace vědy a to cítí, že mu nestačí jen naučit se čísti. Ten hoch, který se naučil číst, chce se také dále vzdělávat.

Což národ běží po tom vychování vyvyšit a už to není u nás v Čechách pouhou frází, fekneme-li, že celý národ filosofický chce mít lid, dělnictvo.

Proto věda a filosofie počínají mít vliv na nás.

Jistě malé dítě nemůže být vyučováno v nejtěžším, ale i v té národní škole o to jde, aby dítě pochopilo co je to vědecký názor na svět.

Škola nedává jen jednotlivé poznatky. Z toho co se mládež naučí má pracovat dále, má se naučit vědecky myslet. Vědecky myslet není nic než pozor dávat. Věda záleží na pozornosti. To je vlastnost také charakteru, proto není na tom dosti jen učít, ale myslet. Když dítě naučíte dávat pozor na to, co se děje kolem něho, pozorovat broučka, květinu, naučíte je tím vědecky myslet. A každý vědecký člověk skromný vám řekne, že se liší od nevědeckého tím, že má metodu, způsob dávat pozor.

Člověk bez charakteru nikdy nebude vědecky pracovat, protože nedovede dávat pozor.

Bacon vyslovil své: Knowledge is power.

Člověk vzdělaný bude mít vždy přednost před nevzdělaným, poněvadž je vyzbrojen onou silou vědění.

Namítne se, že život je také škola, že život je vlastně školou. A ve jménu tohoto života bojuje se často proti vzdělání a zejména se to děje z klerikální strany námitkami, že naše škola je příliš theoretická. Škola, říká se u nás, má býti amerikanisována, co prý z té latiny a řečtiny, ta prý se stejně zapomeno. Ale nezapomene se také matematika a fyzika? Škola má především naučit myslet, je to lhostejno čim. Hlavní věc je být připraven pro život, mít metodu a umět myslet. Jsou lidé zejména v Americe, kteří nemají vzdělání a přece vynikli a stali se znamenitými, ale uměli myslet.

Němci byli vytkováni jako theoretikové a dělali se na ně vtípy v tom ohledu. Ale ten německý kantor naučil v r. 1866 Rakusana, že musí mít školy.

Na svých cestách příjdu často do styku s předními Američany. Ptám se jich přímo na průmysl. A co slyším. Američan už se nebojí francouzského a anglického průmyslu, ale německého proto, že má dost theorie. My máme dost praxe, ale ne theorie, říkájí. Chejí ukázat na malou, ale nebezpečnou značku 'Made in Germany'. Podívejte se na ty německé snílky a kantory, jak oni ovládají svět. Proto tím praktikům, kteří by nepohlíželi dost vážně na theorii, nedůvěřuji.

Theorie nemusí býti nepraktická. Škola sama nestačí. Což literatura, není ona životem? Proč veliký básník má vliv na národ. Vezměte Shakespeara. Ten básník, který žil, vyvítil, prožil život je vám zdrojem poučení.

A není žurnalistika životem? Jak jste naučili dítě číst, dáte mu noviny. Ale nezapomínejte, že škola není důležitá jen tím, že se v ní dítě vyučuje, ale že má sociální a politický význam. A přec vliv ten je tak důležitý. Proč církev stojí o školu. Kdo má školu, má národ. Co to sociálně znamená, když všechny děti chodí do školy. To má význam i demokratický. Komenský chtěl školy pro všechny. Aristokracie měla školu pro sebe, škola nebyla tehdy všeobecná.

Jak bude nyní škola řízena, tak bude politický národ myslit.

(Přítě dokončení.)

V New Richmond, Wis., zemřel dne 1. října John Smith v stáří 103 roků. Smith byl druhým bílým osadníkem v severním Wisconsinu.

V Kenosha, Wis., zemřel v útluně pro cizince Lauder E. Merrick, který znám byl po padesát roků jako veliký lakomec. Po jeho smrti nalezeno bylo 4350,000 jušů, dílem v hotových penězích, dílem v cenových listinách.

PROF. MASARYK O AMERICKÝCH ČESÍCH.

Prof. Masaryk rozloučil se s Čechy americkými v pátek, dne 27. září ve dvoraně new-yorského Sokola přednáškou 'O Čechách v Americe'. Přednáška tato byla velmi obsáhná a prof. Masaryk ukázal jí, jak výtěněm je pozorovatelem. Dal v ní nám Čechům mnoho pokynů a rad a myslíme, že nebude z místa, uvedeme-li nejdůležitější. Prof. Masaryk mezi jiným pravil:

Praví se, že jsme nadaní a dovední, a o tom není pochyby. I zde v Americe, když člověk srovnává jedno s druhým, musí se to vidět. Počítejme: v Lowě máme na universitě 3 Čechy, v Minneapolis 4, v Hopkins 1, ve Washingtonu ve státním muzeu 1, — 9 universitních profesorů! A dále učitelů atd. Je tu pokrok. Materiál zde jest, smí-li tak povědět. Je třeba však onoho mravního úsilí a vzdělání. Slyšel jsem tu i tam, že někde čestí rodilové předněsne neb aspoň zbytečně berou děti ze škol, aby co nejdříve vydělávaly. Někde snad je to nutné. Ale když se děti budou vzdělávat lépe a více, bude to jen na prospěch. Tím lépe se postarají o svou hospodářskou budoucnost. Jak otec může jen trochu, jest povinen dáti dětem vzdělání. Ve přičině udržení tradic je nutno, aby každý Čech (třeba pomocí anglických přednášek) znal dějiny své staré vlasti. Americký Čech má aspoň v hlavních rysech znáti vynikající muže svého národa. Bude z toho čerpati mnohé a pěkné poučení. A zároveň může to také říci Američanům. Když tito mají o nás někdy špatné mínění, jsme tím vinní jen my sami. Oni mají dosti zájmu, ale musíme jim vyjít vstříc. Musíme jim dokázat, že jsme sem přišli nejen pouze vydělávat, ale že máme i jiné zájmy. Naše historie je velmi poučná. Dětem to dejte třeba anglicky, — když každý z nás bude mít něco v sobě, poví to dál. České žurnály americké mohly by mnoho dobrého udělati. Nechejí býti upjatým k těmto novinám. Ale měly by podávat více poučeného. Místo nepěkných krváků měly by podávati obecnoství více zpráv o americkém kulturním životě. Někde se to děje, ale v celku je málo soustavného stopování toho, co Američané kulturně dělají. Je to snad technická stránka žurnalistiky; předpokládá se, že se čtenáři mnoho dovědí z anglických listů. Ale je však mnoho těch, kteří anglicky nečtou nebo nečtou tam právě to. Lišiti a stopovati kulturní život v Čechách a zde, — to by posloužilo. — Měl bych se také zmíniti o zdejším slováckém otázece. Bylo by pěkné usilovati o spojení s ostatními Slovany. Zejména nutno si uvědomiti, že zde jest ve Spojených Státech 4 miliony Slovanů. Sám bych to neřekl, ale jedna Američanka, jež vydá brzy velkou knihu o slovanských přistěhovalcích, mne na to upozornila. Je tu 2 miliony Poláků, půl milionu Čechů, celkem toho bude na 4 miliony. Viděl jsem v Bostoně, kde je málo Čechů a Slováků, jak se scházejí v dohromady v jednom domě, mají společný spolek. Proto myslím, že by společná práce byla možná. Jsme si přece bližší, dalo by se tedy společně pracovati. Ale důležitější ovšem je práce mezi námi samými. Ale zde je potřeba především nějaké mravní organizace.

BALONOVÝ HAD.

Nezdar polární expedice Andreevy nezastrašití neohrožené vzduchoplavce, by se pokusili dosáhnouti severní póly v balonu. Zdokonalení balonu a nové zkušenosti ve vzduchoplavbě dodávají jim odvážnosti, takže se úplně spoléhají na zdar nebezpečného a s nesmírnými obtížemi spojeného podniku, který může malá nehoda zcela zničit a jim v ledové poušti hrob připravit. Obyčejného balonu k účelu tomu nelze upotřebiti, neboť se musí zaopatřiti pro dlouhý čas potraviny a palivem a balon musí překonat obtíž a nebezpečí, jež mu působí mrazy, led, sniž a jiné okolnosti. Při tom nesmí býti balon zřehomami

potravín a paliva přetíženo. By toho dosáhl, vynalezl Američan Wellman přístroj, který jmenuje balonový had. Zhotovení jeho vyžádalo mnoho času a zdrželo ho proto dále na Špieberkách, než si přál. Jak známo, užívalo se při takových výpravách vlečných lan, jež balon udržovala v rovnováze proti větru. Provaz ten by musil u 'Ameriky' býti přes 1000 liber těžký, čímž by byl balon na újmu jiných nutných zásoh přetíženo. Proto sestrojil Wellman zvláštní lano. To jest zhotoveno z kůže, tvořící rouru 6 palců v průměru a 123 stop délky. Roura ta jest pokryta 29,000 šupinami z oceře jak ryba, takže ve vodě nepůsobí velký odpor; jelikož na ní pluje, kdežto na ledu a na sněhu balon svým třením zdržuje jako vlečná kotva. To jest velmi důležité při protivném větru. Mimo to jest roura nebo hadice ta opatřena 1875 škrábady, sestávajícími ze šesti jeden palec dlouhých ocelových ostnů (tedy 11,250 ostnů) a upevněných v délce 75 stop. Celá hadice jest naplněna dřívím a papírem různého druhu, takže 198 stop hadice má 1438 liber dříví a 35 liber papíru. Jelikož pak kožená hadice se šupinami váží 463 liber, jest celá tíže hada 1936 liber. Had ten jest připevněn na ocelovém laně 0.2387 palce objemu, upeleteném ze šesti provazů, sestávajících z devatenácti tenkých drátů, jež, 100 stop dlouhé, váží jen 98 liber a jsou vyzkoušeny na nosnost 5936 liber. Lano to jest pak připevněno na baňnovém koši, zhotoveném z oceli. Kůže hadice byla vyzkoušena na 9000 liber nosnosti, takže, když se i dešším upotřebením na ledu odře, ještě k značenému účelu dostáčí. Jelikož Wellman předvídal, že se bude nucen zdržeti v ledovcových krajinách delší čas a bude potřebovati velmi mnoho paliva. To mu bude poskytovati dříví a papír v hadici. Dříví to jest tak upraveno, že nenasákne vodou a proto, kdyby i voda vnikla do hady, bude možno upotřebiti dříví jako paliva.

SVATÍ ISLAMU.

Při svém pronikání do severní Afriky musí Francouzi bojovati s moři, jež jest silnější než zbraně, totiž s vlivem marabutů, oněch světců islamu, kteří hrají tak důležitou úlohu v životě Arabů a jejich vůle jest u jednotlivých kmenů zákonem. O těchto marabutech sděluje zajímavé podrobnosti J. Roney v 'La Revue'.

Ačkoli je musliman přísný monotheista, přece se obrací rád na tyto svatce, aby jejich přimlouvou dosáhl přiznání všemohoucího ve všech neštěstích a nebezpečích, vypukne-li nemoc ve vesnici nebo hrozí-li sucho zničení žer a k jejich hrobům konají se pouti. Marabutové jsou dobří a velcí lidé, kteří celý svůj život zasvětili zbožnosti a blahu věřících. Jsou to vlastní hrdinové arabské lidové fantasie, obetkáni mnohými legendami a písněmi. Nevysýchající jest pramen nadšení a radostné víry, jež přáti ze vzpomínky na jejich zářky a velké činy. Jsou také nemohé světice. Žena vůbec nehraje v islamu takové úlohy jako v křesťanství. Čistota a trpělivost v utrpení nejsou žádné cnoti, které moslim cení. Ženští marabutové jeví se tudíž jako krásné a sváděné kouzelnice, které působí na muže tajemnou přítalivostí a jako zjevy z říše duchů konají mnohé divy.

Reálnější a zřetelnější vystupují mužští svatí. Také tyto nesmí si nikdo představit jako křesťanské mučenníky nebo poustevníky. Mají naopak právo, ba povinnost míti čtyři ženy a oddávati se výhradně praktickému životu. Svou svatost a záraženou moc přenešají mnohdy na své syny, častěji však objevuje se duch posázení, když byl na čas zmizel, v některém pozdějším potomku téže rodiny. Tak se tvoří celé marabutské rody, počínající velké úcty a z nich opět vycházejí svatí.

V těchto rodech soustřeďuje se vliv, jež vychází z marabutů a s nimi jako důležitým činitelem musí počítati každá severoafriická politika. Často jsou tito svatí moudří a učení mužové, kte-

ří založí 'zauju', t. j. modlitebni školu a podávají výklad k průpovědem koranu. Vyučují také umění řeznictví, astronomii a chemii. Aby uslyšeli proslulého učitele Sidi Abd-el-Aziz-El-Hadž, obdrželi i nebesští andělé dovolení, sestoupiti na zemi a rozpustití děti ráje pry' dobrého svatého nemělo zlobily.

Kromě toho vyskytují se u marabutů také válečnické cnoti. Legendy vypravují o velkých válečných činech, jimiž marabutové svých lid osvobodili a o těžkém ztrstání bříšných kmenů hroznými ranami. Takového divokého a vášnivého zbarvení nabývají svatí zvláště v jižních krajích, sousedících se Saharou. Tyto vyprahlé kraje, kde se často zjevuje fata morgana, byly ode dávna domovem kouzla a zázraků. Zde nabývá světec na tupé a mléčivé mysli neobmezeného vlivu. Pro syna pouště je voda nade všecko! Čin Mojžíšův, jež ze skály vyvodil pramen, vyskytuje se často v legendách marabutů. Skoro každá oasa děkuje za svůj vznik některému svatému. Naproti tomu zaplavují někdy potměšilé africké řeky břehy a vesnice. I tu pomáhají svatí; jeden poručí vodám ustoupiti, jiný se zkrátka položí na břeha a zachytí proud otevřenými ústy, takže a hukotem v jeho těle zmizí a vyschne.

Ve všech příhodách života lze vyzvati některého marabuta. Jeden jest zvláště velikým v léčení velbloudů, modlitba k jinému chrání před divokou zvířeti, jeden se aktivá, poněvadž naučil stavěti stany a jinému se děkuje, že vynalezl umění krotiti koně. Nejslavnější ze všech marabutů jest však Sidi-Abd-el-Kader, jež se narodil v polovici 16. století. Byl to zbožný a moudrý muž, který vykonal mnoho dobrého, když byl v nebeském zjevení prorokem osvicen a povolán. Nebe se před ním otevřelo a ze zlata mraků vystoupil na bělostnou světelnou dráhu prorok, jež mu ukázal cestu ku pravému životu. Abd-el-Kader pak táhl od města k městu, aby budil novou zbožnost v duších. Mnoho zázraků a nadpřirozených zjevů provázelo jeho cestu. Zemřel ve věku 72 let a andělé zbudovali jeho hrob, k němuž věřící podnes putují.

Chcete práci v zdravé, slunné Kalifornii?

Výnosná zdravá práce, velké platy až \$4.85 denně. Hlaste se o krásný popis lesů, práce tam konané, vyobrazení příbytků pro dělníky atd.

Přijmeme 500 řádných dělníků do krásných lesů severní Kalifornie, kde největší teplota ohnání dle povětrnostní kanceláře pouze 83 stupňů a nejménší 27 stupňů. Práce dvě století v zimě, v létě. Nejvyšší mzda \$2.25, dfevoruhei mají \$3 až \$3.25, piláři \$3, loupací káry \$2.50, skládači prken ač \$2.50, třídiči \$2.80 až \$3.25, řidiči řetězů \$4.15 až \$4.65 atd. Dobrý board pouze 50c denně. Slušné příbytky pro svobodné a krásné domky pro ženaté. Cesta z Omahy \$25 Vám bude nahrazena společností po 6 měsících po předložení kontraktu, který máte v ruce. Kdo si záčeí zajistit zdravou a dobře placenou práci blize osady KORBEL, kde honbou a rybolovem si můžete zpříjemnit krásné chvíle a kde nalézá se již hodně krajanů, ten si pospě, pokud dráhy poskytnou snížené jízdné až do 1. listopadu. Uchopte se této vzácné příležitosti a zajistěte si budoucnost. Přijímáme přihlášky na tuto práci od krajanů celé Ameriky. Listek si koupíte do San Franciska na každém nádraží, my Vám zašleme kontrakt, pojišťující práci u vrácení jízdného. V San Francisku Vás očekává zástupce společnosti, který Vás dopraví až na místo práce zdarma. — Čtete, co o této práci praví jeden z krajanů tam pracujících od jara: 'Všechno se mi tady líbí, je zde zdravé a dobrá strava. Vincenc Otrušina, (z Minneapolis) Kemp 13, Luffenholtz, Kal.' — Píšte ženky neb anglicky a přiložte po známku na odpověď. Hlaste se rychle, pokud potrvá snížené jízdné v Emigracní pozemkové a pracovní kanceláři č. 294 Blue Island ave., Chicago, Ill. 7x6

C. H. KUBÁT,
PRÁVNÍK A VEŘEJNÝ NOTÁŘ
V oboru svém zkušený. Spolehlivý zástupce u všech soudů. 1117
403 Barker Block, 15. a Farnam ul.
Tel. Douglas 6967. Omaha, Neb.